

**การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกในโรงเรียนขนาดเล็ก
เครือข่ายภูผนาสัก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2
Development of Teachers in Active Learning Management in Small
Schools in Phu Pha Nasak Network under The Primary Educational Service
Area Office Chumphon 2**

จิราพร ยมสงค์¹ ดร.สถาพร สังข์ขาวสุทธิรักษ์² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บรรจง เจริญสุข³
Jiraporn Yomsong¹ Dr.Sathaporn Sungkaowsuttirak² Asst. Prof. Dr. Banjong Jaroensuk³

¹สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โทรศัพท์ 087-8890910 อีเมล kruwar_1@hotmail.com

²สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โทรศัพท์ 077-913381 อีเมล graduate@sru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก 2) พัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก 3) ประเมินความพึงพอใจการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกในโรงเรียนขนาดเล็กเครือข่ายภูผนาสัก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของเคมมิสและแม็คแทกการ์ด ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติการ การสังเกตการณ์ และการสะท้อนผล ดำเนินการ 2 วนรอบ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูในโรงเรียนขนาดเล็กเครือข่ายภูผนาสัก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 จำนวน 6 คน โดยเลือกแบบเจาะจง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสำรวจแบบทดสอบ และแบบประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านรูปแบบของกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล และด้านกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม 2) ผลการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกมากขึ้น โดยคะแนนเฉลี่ยหลังการพัฒนา มีค่ามากกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ความพึงพอใจในการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนาครู, การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก, การประชุมเชิงปฏิบัติการ

Abstract

The objectives of this study were: 1) to study the state of active learning management; 2) to develop the teachers in active learning management; and 3) to assess the satisfaction towards the development of teachers in active learning management in small schools in Phu Pha Nasak Network under The Primary Educational Service Area Office Chumphon 2. This study was conducted by action research method introduced by Kemmis and McTaggart including four steps: planning, action, observation, and reflection; and took two cycles. The target group included six teachers in small schools in Phu Pha Nasak Network under The Primary Educational Service Area Office Chumphon 2, which were selected by purposive sampling. Data were collected by a survey, a test, and a satisfaction questionnaire. The data were analyzed by percentage, mean, standard deviation, and t-test.

The research findings were as follows. 1) The state of active learning management in overall and each aspect was in moderate level ranked in descending order: learning activity model, assessment

and evaluation, and engineering design process-based learning model. 2) The development of the teachers in active learning management by using workshop showed that the teachers improved knowledge and understanding in active learning management as the post-test score was higher than the pre-test score at a statistical significance level of .05. 3) The satisfaction towards the development of the teachers in active learning management was in the highest level in overall.

Keywords : development of teachers, active learning management, workshop

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กล่าวถึง แนวทางในการจัดการศึกษาว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ โดยกำหนดให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดกระบวนการเรียนรู้แก่ผู้เรียน จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง เพื่อฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวัน ส่งเสริมการสร้างสภาพแวดล้อม การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน และการใช้สื่อการสอนที่เหมาะสม เพื่ออำนวยความสะดวกและเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ โดยผู้สอนต้องยึดแนวทางที่เข้ากับบริบทของยุคสมัยที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมเทคโนโลยีและการเรียนรู้ จากผู้สอนคือผู้ถ่ายทอดความรู้ เปลี่ยนบทบาทเป็นผู้ชี้แนะวิธีการค้นคว้าหาความรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถแสวงหาความรู้และประยุกต์ใช้ทักษะต่างๆ สร้างความเข้าใจด้วยตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

การที่จะบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายของการศึกษา จำเป็นต้องมีครูที่มีคุณภาพและมาตรฐานเหมาะสม ด้วยการเตรียมความพร้อมและพัฒนาครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง ความสามารถของครูจะเป็นตัวแปรสำคัญที่จะทำนายหรือคาดหวังคุณภาพของผู้เรียนได้โดยตรง ครูที่มีคุณภาพสูงย่อมชำนาญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติอันนำไปสู่การเรียนรู้ที่แท้จริงได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2556) สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก (Active Learning) ที่เน้นพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ประยุกต์ใช้ทักษะต่างๆ เชื่อมโยงองค์ความรู้ไปสู่การปฏิบัติในการแก้ไขปัญหา มีการผสมผสานกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาประยุกต์ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มศักยภาพทางการเรียนให้เหมาะสมและขยายสังคมแห่งการเรียนรู้ให้กว้างไกลยิ่งขึ้น (รสิทา รักสกุล, 2557: 2-3)

การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กมีข้อจำกัดอย่างมาก เนื่องจากการจัดสรรงบประมาณค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาจากรัฐบาลคิดเป็นรายหัวนักเรียน ทำให้โรงเรียนขนาดเล็กที่มีจำนวนนักเรียนน้อยอยู่ในสถานะที่เสียเปรียบ ขาดแคลนวัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่สนับสนุนการศึกษา จำนวนครูที่ความเชี่ยวชาญเฉพาะทางไม่เพียงพอ ครูส่วนใหญ่ขาดทักษะในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ครูไม่สามารถสอนเต็มเวลาและเต็มความสามารถ เพราะมีภารกิจหลากหลายที่ต้องปฏิบัติ ดังนั้นผู้วิจัยซึ่งเป็นครูในโรงเรียนขนาดเล็กเครือข่ายภูพานาสัก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 เปิดสอนระดับชั้นอนุบาลถึงประถมศึกษา ซึ่งมีจำนวนนักเรียนในแต่ละโรงเรียนน้อย ครูขาดทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและ ประสบปัญหาการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาครูให้มีคุณภาพ สามารถจัดการเรียนรู้ตามบริบทได้อย่างเหมาะสม โดยยึดนโยบายเป็นสำคัญ ให้ก่อเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน โดยนำวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาคือการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น เพื่อให้ครูได้รับการพัฒนาจนมีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ แบบเชิงรุก สามารถนำไปใช้ในการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1 เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกในโรงเรียนขนาดเล็กเครือข่ายภูพานาสัก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2

2 เพื่อพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกในโรงเรียนขนาดเล็กเครือข่ายภูพานาสัก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2

3 เพื่อประเมินความพึงพอใจการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกในโรงเรียนขนาดเล็กเครือข่ายภูพานาสัก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2

ความสำคัญของการวิจัย

1. เพื่อเป็นข้อมูลและสารสนเทศสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กเครือข่ายภูพานาสัก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ใช้เป็นแนวทางการในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ครูในโรงเรียนขนาดเล็กเครือข่ายภูพานาสัก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ได้พัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ตามแนวคิดของ Kemmis and McTaggart (1988 :11-15) แบ่งขั้นตอนการวิจัย เป็น 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน (Planning) การปฏิบัติการ (Action) การสังเกตการณ์ (Observation) และการสะท้อนผล (Reflection) ดำเนินการ 2 วงรอบ โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย เป็น 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก ในโรงเรียนขนาดเล็กเครือข่ายภูพานาสัก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ สภาพการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก ในโรงเรียนขนาดเล็กเครือข่ายภูพานาสัก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2

2. กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็กเครือข่ายภูพานาสัก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 จำนวน 21 คน โดยเลือกแบบเจาะจง

3. ขอบเขตด้านตัวแปร คือ สภาพการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านรูปแบบของกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม และด้านการวัดและประเมินผล

4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามสภาพการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก จำนวน 3 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพสภาพการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก ลักษณะของแบบสอบถามเป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งมีระดับการปฏิบัติการ 5 ระดับ ตามหลักการของ Likert (1961 : 123) และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ เป็นแบบสอบถามปลายเปิด

5. สถิติที่ใช้ ได้แก่ สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก ในโรงเรียนขนาดเล็กเครือข่ายภูพานาสัก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก ในโรงเรียนขนาดเล็กเครือข่ายภูพานาสัก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2

2. กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็กเครือข่ายภูพานาสัก จำนวน 6 คน โดยเลือกแบบเจาะจง

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น คือ การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก ในโรงเรียนขนาดเล็กเครือข่ายภูพานาสัก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2

ตัวแปรตาม คือ ผลการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก ในโรงเรียนขนาดเล็กเครือข่ายภูพา

นาลัก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้ ทักษะปฏิบัติ และความพึงพอใจ

4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ คู่มือประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ แบบทดสอบวัดความรู้ก่อนและหลังการพัฒนา แบบสังเกตพฤติกรรม และแบบสอบถามความพึงพอใจ

5. สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (t - test) แบบ Paired sample

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความพึงพอใจการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก ในโรงเรียนขนาดเล็กเครือข่ายภูพานาลัก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2

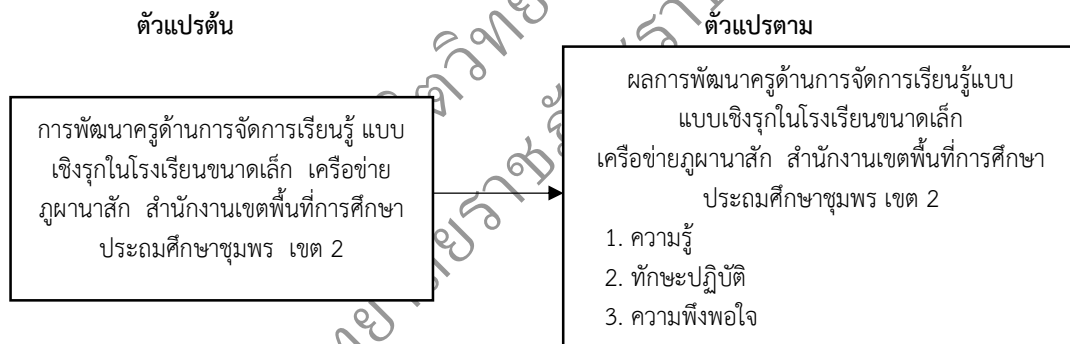
1. ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ ความพึงพอใจการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก ในโรงเรียนขนาดเล็กเครือข่ายภูพานาลัก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2

2. กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็กเครือข่ายภูพานาลัก จำนวน 6 คน โดยเลือกแบบเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามความพึงพอใจ ลักษณะเป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งมีระดับการปฏิบัติการ 5 ระดับ ตามหลักการของ Likert (1961 : 123)

4. สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกในโรงเรียนขนาดเล็ก เครือข่ายภูพานาลัก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 พบว่า โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านรูปแบบของกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล และด้านกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ดังนี้

1.1 ด้านรูปแบบของกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดยมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและทักษะการสื่อสารของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ส่วนผลการเนื้อหาหรือทักษะของรายวิชาอื่นๆ กับการเรียนรู้แบบเชิงรุก มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.2 ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม พบว่า โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ให้นักเรียนนำเสนอและอธิบายผลงาน/ชิ้นงานของตนเองให้เพื่อนฟัง ส่งเสริมให้นักเรียนร่วมกันคิดวิเคราะห์ปัญหา วางแผน/ออกแบบและทดลองปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาตามสถานการณ์ที่กำหนด ให้ออกสันทักเรียนได้ปรับปรุงผลงาน/ชิ้นงานให้ดีขึ้น และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนในกลุ่มและในชั้นเรียน

1.3 ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดยให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียน เพื่อให้นักเรียนปรับปรุงผลงาน/ชิ้นงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาวัดประเมินผลนักเรียนได้อย่างครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ความคิด ทักษะกระบวนการ และเจตคติ ส่วนอธิบายเกณฑ์การวัดประเมินผลให้นักเรียนทราบล่วงหน้า มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. ผลการพัฒนาศูนย์การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกในโรงเรียนขนาดเล็ก เครือข่ายภูผานาสัก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 พบว่า

2.1 การพัฒนาศูนย์การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกในโรงเรียนขนาดเล็ก เครือข่ายภูผานาสัก โดยการดำเนินการปฏิบัติการตามวงจร PAOR 2 วงรอบ สรุปผลได้ดังนี้

วงรอบที่ 1 ดำเนินการโดยการวางแผนกำหนดแนวทางการพัฒนา และประชุมเชิงปฏิบัติการ ให้แก่ครูในโรงเรียนขนาดเล็ก เครือข่ายภูผานาสัก จำนวน 6 คน ผลการดำเนินการพบว่า ผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการให้ความสนใจกับการประชุมเชิงปฏิบัติการ มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกมากขึ้น และมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกอยู่ในระดับมากที่สุด และมีปัญหาในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก โดยแผนการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้ของครูยังไม่ละเอียด ขาดความชัดเจน ครบถ้วน และไม่ครอบคลุมองค์ประกอบของการออกแบบแผนการสอน ครูยังยึดติดกับการเป็นผู้บรรยายมากกว่าเป็น Coaching และผู้เรียนขาดความมั่นใจ ยังไม่กล้าแสดงออกเท่าที่ควร ทำให้ผู้เรียนขาดการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม ขาดการคิดสร้างสรรค์ และการตัดสินใจในการปฏิบัติกิจกรรม

วงรอบที่ 2 ดำเนินการโดยการประชุมเพื่อทบทวนผลการดำเนินงาน ระดมความคิดเห็นในการแก้ปัญหา และจัดให้มีการประชุมเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก เพิ่มเติม พบว่า โดยรวมครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก มากขึ้น มีความรู้เกี่ยวกับการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ให้ครอบคลุมองค์ประกอบของการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ เข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก และเข้าใจวิธีการกำหนดเครื่องมือในการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับสภาพของผู้เรียน นอกจากนี้ ยังเข้าใจบทบาทหน้าที่ของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีแนวทางการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม การทำงานเป็นทีม เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงออกและตัดสินใจในการปฏิบัติกิจกรรม อันจะช่วยเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนตามแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกในโรงเรียนขนาดเล็ก เครือข่ายภูผานาสัก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ก่อนและหลังการพัฒนา พบว่า คะแนนเฉลี่ยของผู้เข้ารับการพัฒนาหลังการพัฒนา สูงกว่าก่อนพัฒนาย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ข้อเสนอแนะจากการพัฒนาศูนย์การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกในโรงเรียนขนาดเล็ก เครือข่ายภูผานาสัก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ได้แก่

2.3.1 ครูควรศึกษาวิธีการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ให้ละเอียดตามรูปแบบและวิธีการที่ถูกต้องก่อนลงมือเขียน โดยโรงเรียนควรจัดให้มีผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้คำปรึกษาและคำแนะนำเกี่ยวกับการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แก่ครู ส่วนตัวครูเองควรเขียนแผนการสอนแบบเชิงรุกเป็นประจำทุกครั้งก่อนใช้สอนกับนักเรียน โดยใช้เวลาเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ในช่วงคาบว่าง หรือหลังเลิกเรียน

2.3.2 ครูควรศึกษาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยการเข้ารับการอบรมและศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกในระยะยาว และปรับเปลี่ยนรูปแบบและพฤติกรรมการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นคำถามปลายเปิดเพื่อกระตุ้นความคิดผู้เรียนให้มากที่สุด

2.3.3 การสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน ครูลดบทบาทการสอน และการให้ความรู้โดยตรงลง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดระบบการเรียนรู้แสวงหาความรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้เป็นพลวัต (มีการเคลื่อนไหว/การขับเคลื่อน) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ท้าทาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากวิธีการสอนที่หลากหลาย ฝึกการทำงานเป็นทีม แบบเพื่อนช่วยเพื่อน และเปิดใจกว้างยอมรับในความสามารถ การแสดงออกและการแสดงความคิดเห็นของผู้เรียน

3. ความพึงพอใจในการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกในโรงเรียนขนาดเล็ก เครือข่ายภูผานาสัก พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยสามารถออกแบบกิจกรรมที่เป็นการเรียนรู้เชิงรุกให้เชื่อมโยงกับนักเรียน สภาพแวดล้อม ชุมชน และสังคม โดยเน้นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และผู้เรียนด้วยกันได้ และหลักสูตรในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกมีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้จริงมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนระยะเวลาในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกในโรงเรียนขนาดเล็ก เครือข่ายภูผานาสัก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกในโรงเรียนขนาดเล็ก เครือข่ายภูผานาสัก พบว่า โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนั้นอาจเนื่องมาจาก การเรียนรู้เชิงรุกเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนต้องลดบทบาทในการสอนและการให้ข้อความรู้แก่ผู้เรียนโดยตรง แต่ไปเพิ่มกระบวนการและกิจกรรมที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ กระตือรือร้นในการทำกิจกรรมต่างๆ มากขึ้นอย่างหลากหลาย โดยการให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาของรายวิชา ทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาอย่างถ่องแท้ และลึกซึ้ง ซึ่งครูในโรงเรียนขนาดเล็กเครือข่ายภูผานาสัก บางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก ทั้งยังยึดติดการเรียนการสอนในรูปแบบเดิมมากกว่าการเป็นผู้แนะนำหรือให้คำปรึกษาผู้เรียน จึงส่งผลให้สภาพการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกในโรงเรียนขนาดเล็ก เครือข่ายภูผานาสัก โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับแนวคิดของ คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษาและสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562 : 17) กล่าวว่า การเรียนรู้เชิงรุก ช่วยให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิด สติปัญญาของตนในเรื่องที่เรียน ทำให้ผู้เรียนมีความตื่นตัวทางสติปัญญา ได้มีปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดเห็นกับผู้อื่นทำให้ผู้เรียนมีความตื่นตัวทางสังคม รวมทั้งได้เคลื่อนไหวร่างกาย ผ่านทางกิจกรรมการปฏิบัติ โดยกิจกรรมที่จัดควรมีลักษณะที่ส่งผลกระตุ้นต่อความรู้สึก อารมณ์ของผู้เรียนในทางที่เอื้อต่อการเกิดการเรียนรู้ที่ต้องการ ทำให้ผู้เรียนมีความตื่นตัวทางอารมณ์ อารมณ์ ความรู้สึก เกี่ยวกับเรื่องที่เรียน ส่งผลให้สิ่งที่เรียนมีความหมายต่อตัวผู้เรียน และส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของยุภาลัย มะลิซ้อน และกาญจน์ เรืองมนตรี (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 ด้านรูปแบบของกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนั้นอาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีรูปแบบการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย สามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้ทั้งในและนอกห้องเรียน โดยใช้ได้กับผู้เรียนทุกระดับชั้น ทั้งการเรียนรู้เป็นรายบุคคล การเรียนรู้แบบกลุ่ม การเลือกสอนด้วยวิธีใด ขึ้นอยู่กับลักษณะของเนื้อหาวิชา บุคลิกของผู้สอน บุคลิกของผู้เรียน รวมทั้งสภาพแวดล้อมของการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการสอนด้วยวิธีที่หลากหลาย จึงส่งผลให้สภาพการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกในโรงเรียนขนาดเล็ก เครือข่ายภูผานาสัก ด้านรูปแบบของกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 (2559 : 10) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เป็นกระบวนการปฏิบัติต่าง ๆ ของผู้เรียนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ กิจกรรมการเรียนรู้จะต้องส่งเสริมทักษะกระบวนการต่าง ๆ เช่น การคิดสร้างสรรค์ การสื่อสาร การแก้ปัญหา กระบวนการกลุ่ม การบริหารจัดการ ฝึกการใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ตลอดชีวิต สร้างปฏิสัมพันธ์ที่ตระหว่าง ผู้เรียนกับผู้เรียน กับครู และบุคคลที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ สร้างความเข้าใจบทเรียนและส่งเสริมพัฒนาการผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของยุภาลัย มะลิซ้อน และกาญจน์ เรืองมนตรี (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้านการออกแบบการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง

1.2 ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม พบว่า โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนั้นอาจเนื่องมาจาก การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมเป็นการผนวกแนวคิดการออกแบบเชิงวิศวกรรมเข้ากับการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยีของผู้เรียน ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการหลายขั้นตอนตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งครูในโรงเรียนขนาดเล็ก เครือข่ายภูพานาสัก ยังขาดความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม จึงส่งผลให้สภาพการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกในโรงเรียนขนาดเล็ก เครือข่ายภูพานาสัก ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับแนวคิดของสุธิดา การมี (2561 : 48) สรุปว่า การใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม เป็นเครื่องมือช่วยในการจัดการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาการเรียนรู้ของเยาวชน โดยผ่านการคิดอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งเป็นการต่อยอดความรู้ที่มีอยู่เดิมให้ขยายไป จนทำให้มีมุมมองใหม่ในการแก้ปัญหา นั้น ได้อย่างครอบคลุมและถูกต้อง จนสามารถนำไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือวิธีการที่มีความสามารถนำไปแข่งขันในเชิงธุรกิจ และเป็นการเพิ่มความสามารถทางปัญญาของเยาวชนไทยที่จะเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศชาติต่อไปในอนาคต สอดคล้องกับงานวิจัยของยุภาลัย มะลิซ้อน และกาญจน์ เรืองมนตรี (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติ อยู่ในระดับปานกลาง

1.3 ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนั้นอาจเนื่องมาจาก การวัดและประเมินผลเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการศึกษา ถ้าเป็นไปตามจุดประสงค์ที่กำหนดหรือไม่ การวัดและประเมินผลมีวิธีการดำเนินการที่หลากหลายเป็นระบบเพื่อตัดสินคุณค่าหรือสรุปคุณภาพและคุณลักษณะต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ครูจึงจำเป็นต้องเรียนรู้ให้เข้าใจหลักการและกระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนเพื่อให้สามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ซึ่งครูในโรงเรียนขนาดเล็ก เครือข่ายภูพานาสัก ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ส่งผลให้สภาพการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกในโรงเรียนขนาดเล็ก เครือข่ายภูพานาสัก ด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 (2559 : 11) กล่าวว่า การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ เป็นกระบวนการในการตรวจสอบผลการดำเนินกิจกรรมว่าบรรลุ ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยประเมินทั้งกระบวนการในการจัด กิจกรรม และประเมินคุณภาพของผู้เรียน ใช้การประเมินหลากหลายวิธี ให้ทุกฝ่ายได้มีโอกาสในการประเมิน วิธีการในการประเมินควรถูกต้องเหมาะสมกับความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของผู้เรียนที่กำหนดไว้ในเป้าหมายของการจัดกิจกรรมนั้น ๆ การประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุก ควรใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง และนำผลการประเมินมาพัฒนา ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของยุภาลัย มะลิซ้อน และกาญจน์ เรืองมนตรี (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง อยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกในโรงเรียนขนาดเล็ก เครือข่ายภูพานาสัก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 พบว่า

2.1 การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกในโรงเรียนขนาดเล็ก เครือข่ายภูพานาสัก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ซึ่งดำเนินการ 2 วงรอบ พบว่า โดยรวมครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกมากขึ้น มีความรู้เกี่ยวกับการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก และเข้าใจวิธีการกำหนดเครื่องมือในการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับสภาพของผู้เรียน เข้าใจบทบาทหน้าที่ของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีแนวทางการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน และมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนั้นอาจเนื่องมาจาก ในการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกในโรงเรียนขนาดเล็ก เครือข่ายภูพานาสัก ดำเนินการโดยมีการวางแผนและกำหนดขั้นตอนในการพัฒนา โดยการศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกในโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อนำข้อมูลมากำหนดแผนการพัฒนา จัดทำคู่มือประกอบประชุมเชิง

ปฏิบัติการ ประกอบกับวิทยาการในการดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ สามารถถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก ด้วยบรรยากาศการประชุมเชิงปฏิบัติการที่เป็นกัลยาณมิตร ส่งผลให้ครูในโรงเรียนขนาดเล็ก เครือข่ายภูผานาสัก มีความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพิ่มขึ้นและมีความพึงพอใจต่อการประชุมเชิงปฏิบัติ สอดคล้องกับแนวคิดของประพจน์ แยมทิน (2559 : 6) กล่าวว่า ในการพัฒนาครูผู้สอน เป็นการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถและความชำนาญในการทำงานให้ดีขึ้น ตลอดจนมีทัศนคติในการทำงานอันจะส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของตันติกร ชูนาพรหม (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ของครูผู้สอนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 พบว่า ครูผู้สอนนำแผนการเรียนรู้ที่วางไว้มาจัดกิจกรรม การเรียนรู้ด้วยกระบวนการ Active Learning ตามขั้นตอนตรงตามแผนการเรียนรู้ที่กำหนด มีการใช้ใบกิจกรรมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ใช้กระบวนการวัด และประเมินผลตามสภาพจริงที่สอดคล้องกับสมรรถนะและจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เครื่องมือและเกณฑ์ สำหรับการวัดและประเมินผลชัดเจน มีการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และสามารถจัดการ เรียนรู้ได้เหมาะสมของระยะเวลาที่กำหนด

2.2 ผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกในโรงเรียนขนาดเล็ก เครือข่ายภูผานาสัก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ก่อนและหลังการพัฒนา พบว่า คะแนนเฉลี่ยของผู้เข้ารับการพัฒนาหลังการพัฒนา สูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนั้นอาจเนื่องมาจากการพัฒนาคุณในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกในโรงเรียนขนาดเล็ก ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และขั้นตอนในการพัฒนา โดยกำหนดขอบเขตเนื้อหาในการพัฒนาครู มีการจัดทำคู่มือการประชุมเชิงปฏิบัติการ ประกอบกับวิทยาการในการประชุมเชิงปฏิบัติการสามารถถ่ายทอดความรู้ให้ผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน ส่งผลให้ผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา สอดคล้องกับแนวคิดของสุรศักดิ์ ปาเฮ (2555 : 2) กล่าวว่า การพัฒนาครูเป็นการดำเนินงานที่พยายามจะสร้างเสริมความรู้ ทักษะ ความสามารถให้บังเกิดสมรรถนะที่จำเป็นและมีความสำคัญต่อวิชาชีพ การพัฒนาครูจะช่วยพัฒนาคุณภาพและวิธีการทำงานของครู ทำให้ครูก้าวทันความเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ อยู่เสมอโดยเฉพาะในยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน สอดคล้องกับงานวิจัยของกษัณฑ์ สงวนเครือ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า ผลการทดสอบความรู้เกี่ยวกับสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีคะแนนก่อนพัฒนาได้คะแนนเฉลี่ย 17.17 คิดเป็นร้อยละ 57.22 และมีคะแนนหลังการพัฒนาได้คะแนนเฉลี่ย 25.47 คิดเป็นร้อยละ 84.89 และ ผลการประเมินสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ก่อนการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางหลังการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2.3 ข้อเสนอแนะจากการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกในโรงเรียนขนาดเล็ก เครือข่ายภูผานาสัก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 1) ครูควรศึกษาวิธีการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ให้ละเอียดตามรูปแบบและวิธีการที่ถูกต้องก่อนลงมือเขียน โดยโรงเรียนควรจัดให้มีผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้คำปรึกษาและคำแนะนำเกี่ยวกับการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แก่ครู 2) ครูควรศึกษาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยการเข้ารับการอบรมและศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกในระยะยาว และปรับเปลี่ยนรูปแบบและพฤติกรรมการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นคำถามปลายเปิดเพื่อกระตุ้นความคิดผู้เรียนให้มากที่สุด 3) การสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน ครูลดบทบาทการสอน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดระบบการเรียนรู้แสวงหาความรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ท้าทาย เปิดใจกว้างยอมรับในความสามารถ การแสดงออกและการแสดงความคิดเห็นของผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิดของมหาวิทยาลัยทักษิณ (2561 : 1) กล่าวว่า การเรียนรู้เชิงรุกคือ การเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง (Higher-Order Thinking) ด้วยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า ไม่เพียงแต่ฟัง ผู้เรียนต้องอ่าน เขียน ถามคำถาม อภิปรายร่วมกันและลงมือปฏิบัติจริง โดยต้องคำนึงถึงความรู้เดิมและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ไปสู่การมีส่วนร่วมใน

การสร้างความรู้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของวารินทร์พร พันเพ็ญ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนรู้ Active Learning ให้สำเร็จ พบว่า การจัดการเรียนรู้ Active Learning ผู้เรียนจะเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม สามารถบูรณาการความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ เรียนรู้และเกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งมีรูปแบบและเทคนิคของการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยผู้สอนสามารถนำมาใช้ออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ และผู้เรียนส่งผลให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์และความสำเร็จในการเรียน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ทักษะ และเชื่อมโยงองค์ความรู้นำไปปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาหรือประกอบอาชีพในอนาคต และเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริม ให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน

3. ความพึงพอใจในการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกในโรงเรียนขนาดเล็ก เครือข่ายภูผานาสัก พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนั้นอาจเนื่องมาจาก ในปัจจุบันหน่วยงานและสถานศึกษาต่างส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของครูที่ส่งเสริมทักษะด้านต่าง ๆ ของนักเรียนให้สอดคล้องกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งจากการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก เครือข่ายภูผานาสัก พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าครูยังขาดความรู้ความเข้าใจการจัดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจึงทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมากขึ้น สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงทำให้ครูที่เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการมีความพึงพอใจในการพัฒนาอยู่ระดับมากที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของนิตยา สอนนุชาติ (2559 : 12) สรุปว่า การพัฒนาครู เป็นการดำเนินการให้บุคลากรได้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะความชำนาญและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ ที่รับผิดชอบให้เกิดประสิทธิภาพ รวมทั้งการพัฒนาทัศนคติของบุคลากรที่มีต่อองค์กรให้ เป็นไปในทางที่ดี ส่งผลให้องค์กรประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมายที่กำหนดเอาไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของกชภัทร สังวนเครือ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก เครือข่ายภูผานาสัก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2

1.1 ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูได้มีการพัฒนาทักษะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ เพื่อเพิ่มพูนทักษะ ความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก ให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้ตามบทบาทของผู้สอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ควรจัดทำคู่มือการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกที่ครอบคลุมสาระเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ให้ครูสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.3 ควรค้นหาแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อค้นหาวិธีการใหม่ ๆ ในการสร้างประสิทธิภาพที่ดีกว่าเดิม สรุปเป็นวิธีปฏิบัติ หรือขั้นตอนการปฏิบัติ ตลอดจนความรู้ และประสบการณ์ ให้สามารถนำไปใช้แก้ไขปัญหาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และเผยแพร่ให้หน่วยงานภายในหรือภายนอกสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาครูในโรงเรียนขนาดเล็กเครือข่ายภูผานาสัก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ให้มีความรู้ความสามารถ และมีทักษะในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครู เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.3 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครู เพื่อให้มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจนและเป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กษัณฑ์ สวงนเครือ. (2562). โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร และการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษาและสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก. กรุงเทพฯ ฯ : คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษาและสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- ตันติกร ขุนาพรหม. (2563). การศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning). มุกดาหาร : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร.
- นิตยา สอนนุชาติ. (2559). รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาวัตกรรมการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ประพจน์ แยมทิน. (2559). แนวทางการพัฒนาครูสู่ความเป็นมืออาชีพ. กรุงเทพฯ ฯ : สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- มหาวิทยาลัยทักษิณ. (2561). แนวปฏิบัติที่ดีการเรียนการสอนเชิงรุก (Active Learning)และการตีพิมพ์บทความวิจัยในวารสารต่างประเทศ. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ยุภาลัย มะลิซ้อน และกาญจน์ เรืองมนตรี. (2562). การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. วารสารมหาจุฬานาครทรรค์, 7(8), 230-243.
- รสิตา รักสกุล. (2557). สมรรถนะของการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยใช้ Active Learning. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
- วารินทร์พร พันเพ็ญฟู. (2562). การจัดการเรียนรู้ Active Learning ให้สำเร็จ. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 9(1), 135-145.
- สุศักดิ์ ปาเฮ. (2555). การพัฒนาวิชาชีพครูสู่ยุคปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง [Online]. เข้าถึงได้จาก : http://www.dla.go.th/upload/ebook/column/2012/7/1860_5273.pdf [2563, พฤศจิกายน 28]
- สุธิดา การมี. (2561). การใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์และทักษะการแก้ปัญหา. นิตยสาร สสวท., 46(210), 44-49.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 .(2559). แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning). อุบลราชธานี : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- Kemmis, S & McTaggart, R. (1988). The Action Research Planer (3rd ed.).Victoria : Deakin University.
- Likert, R. (1961). New Pattern of Management. New York : McGraw – Hill.